

Junij 1991 – na platoju priklenjen na radiator

Mednarodni cestni mejni prehod (predor) Karavanke na Hrušici je bil odprt 1. junija 1991 in je bil eden od štirih mejnih prehodov v tedanji občini Jesenice. Ostali so bili še cestna prehoda v Ratečah in na Korenskem sedlu ter železniški mejni prehod Jesenice.

Vse tri cestne mejne prehode je Jugoslovanska ljudska armada (JLA) zasedla v četrtek, 27. junija 1991, v času agresije pa je deloval le železniški mejni prehod na jeseniški železniški postaji, ki ga niso nikoli zasedli pripadniki JLA in zvezne milice.

Enote Območnega štaba Teritorialne obrambe Radovljica-Jesenice (v nadaljevanju TO) so izvajale širšo blokado cestnega mejnega prehoda Karavanke že od 20. maja 1991.

Po zasedbi prehoda 27. junija 1991 sta bili, tako kot drugje, cestnemu mejnemu prehodu prekinjeni dobava električne energije in vode. S tem je bilo onemogočeno izvajanje carinske službe zvezni milici, ki je skupaj z JLA zavzela cestni mejni prehod.

V petek, 28. junija 1991, popoldne je prišel s cestnega mejnega prehoda Karavanke (v nadaljevanju Plato) na pogajanja na sedež Občine Jesenice poveljnik obmejnih enot JLA, podpolkovnik Josip Jauk. Zahteval je, da se jim zagotovita elektrika in voda, naša stran (predstavniki občine, milice in TO) pa je pogojevala, da naj JLA zapusti mejni prehod.

V času pogajanj sta ob 17.10 dve letali JLA znamke Orel preleteli položaje enot TO nad portalom mejnega prehoda in eno je izstrelilo dve raketi. Teritorialci so na raketiranje odgovorili z ognjem, usmerjenim na mejni prehod.

Pogajanja so bila prekinjena in doseženo je bilo premirje, Josip Jauk pa se je vrnil na Plato. Pri raketiranju je prišlo do izpada električne energije za Zgornjesavsko dolino. Po dogovoru s svojim poveljnikom majorjem Janezom Smoletom sem se odpeljal na Plato, da bi s poveljnikom JLA Josipom Jaukom dosegel dogovor o umiku enot s Platoja. Med pogovorom z Jaukom so me obkolili in napadli zvezni miličniki, me nasilno razorožili (vzeli so pištolo 7,62

Crvena zastava številka 90432), vklenili in priklenili k radiatorju. Če je obstajala nevarnost napada teritorialcev, so me priklenili na zunanjo rampo. Kar nekajkrat sem moral »menjati položaj«.

Pištolo, ki sem jo imel od leta 1972, sem dobil nazaj šele 5. julija 1991. Ko sem 30. junija zapuščal Plato, sem pištolo zahteval nazaj, a je niso našli oziroma hoteli najti. Očitno jo je nekdo želel imeti kot vojno trofejo.

Zgodilo se je, da me je tisti, ki je bil zadolžen zame, dvakrat boksnil v trebuh, a je prišel Jauk in rekel, da ne sme biti pretepa. Tudi v stranišče sem šel lahko le dvakrat na dan, občasno so mi dali kakšno cigareto ali košček kruha, kadar so sami jedli. V poznih večernih urah tega dne je komandant TO Gorenjske, major Peter Zupan, dvakrat posredoval za mojo izpustitev.

Minila je noč. Tudi v soboto so me, glede na premike naših enot, večkrat premaknili in me z radiatorja priklenili na rampo. Potekala so pogajanja za mojo izpustitev. Ker se JLA in zvezni miličniki niso mogli oskrbeti s hrano, so mojo izpustitev pogojevali z njihovo oskrbo.

V soboto, 29. junija, popoldne, pogosteje pa v nedeljo, 30. junija, dopoldne, so naši z ozvočenim vozilom pozivali starešine in vojake JLA k predaji oziroma da prestopijo v TO.

V nedeljo, 30. junija, zjutraj ni uspela akcija, da bi v prostore carine spustili solzivec skozi prezračevalno napravo. Opazni so bili premiki naših enot na boljše položaje za napad. V petek, 28. junija, je bila izvršena mobilizacija 3. bataljona 22. brigade, kar je bistveno okrepilo obroč okoli Platoja. Na Platoju je imela JLA tudi dva tanka PT 76 in oklepni transporter. Večkrat so grozili, da bodo v primeru našega napada z granatami napadli vlakovno kompozicijo s posebnimi odpadki, ki je bila na haldi Železarne Jesenice sredi Jesenic. V nedeljo, 30. junija, okrog 12. ure so vžgali motorje na tankih, en tank pa je izpod nadstreška mejnega prehoda zapeljal na čistino, da je imel boljšo možnost delovanja proti našim enotam. Sledila so pregovarjanja, da bi se tank ponovno umaknil pod nadstrešek Platoja. Ker JLA tega ni storila, je ob 12.06 prišlo do spopada. Z raketometom Zolja je bil zadet avtovlačilec tankov, ki se je ob razlitju goriva vnel, drugi tank, ki je bil na čistini, pa je dvakrat ustrelil

*Pištola Janeza Koselja.
Last: Janez Koselj.*

proti položajem naših enot. Ker se je spopad za JLA začel nepričakovano, me niso imeli časa privezati na rampo. Kmalu se je s strani JLA zaslislalo povelje: »Štedi municiju!⁴« Rekel sem si, da je to že dober znak za poznejša pogajanja za mojo izpustitev. Kmalu po začetku spopada je komandant TO Janez Smole začel s pozivanjem za prekinitev bojnih aktivnosti. Spopad se je končal okoli 12.30, sledili so le še posamezni strelji. Stekli so dogovori, da bi ponovno prišlo do pogajanj. Ta so se, kljub drugačnim zahtevam JLA, začela ob 18. uri na sedežu Občine Jesenice. Ko je bil dosežen dogovor za pogajanja, eden od pogojev je bil tudi, da mene izpustijo, so mi sneli »lisice«, a tudi to ni šlo brez težav. Dvakrat so poskusili odkleniti lisice, a ključ ni bil pravi. Šele v tretje je uspelo. Potem sem se s pogajalci JLA in zveznim miličnikom odpeljal nazaj v svoje poveljstvo, ki je bilo ob stavbi Občine Jesenice. Pogajanja so bila težka in dolgotrajna, saj je bil dogovor dosežen v nedeljo, 1. julija 1991, zgodaj zjutraj ob 0.50. Z dogovorom je bilo doseženo, da je JLA predala osebno oborožitev in bojno tehniko. Vojake JLA so ob 15.30 z avtobusi prepeljali v vojašnico v Radovljico, zvezne miličnike pa v Kranj.

SRB JUGOSLAVIJA — СРП ЈУГОСЛАВИЈА
 SAVEZNI SEKRETARIJAT ZA UNUTRAŠNJE POSLOVE
 САЗЕЗНИ СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА УНУТРАШЊЕ ПОСЛОВЕ
 ZVEZNI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE
 СОУЗЕН СЕКРЕТАРИЈАТ ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

BR. — KRAJ — STEVILA 2246/1
 27. 6. 1991. GOD. — MESTO — LETO
 БЕОГРАД — БЕОГРАД — БЕЛГРАД

Na osnovu tačke 4. Odluke o neposrednom obezbeđivanju izvršavanja saveznih propisa o prelazenju državne granice na teritoriji Republike Slovenije, usvojene na sednici Saveznog izvršnog veća od 25. juna 1991. godine, donosim

REŠENJE
 O NEPOSREDNOM PREUZIMANJU POSLOVA KONTROLE PRELAZENJA DRŽAVNE GRANICE
 NA GRANIČNOM PRELAZU JESENICE

Odločba Zveznega sekretariata za notranje zadeve o neposrednem prevzemu kontrole prehajanja državne meje na mejnem prehodu Jesenice, izsek iz dokumenta. Hrani: Pavel Jamnik.

9. Ovo rešenje stupa na snagu danom donošenja.

Br. 2246
 26. juni 1991. godine
 Beograd
 Dostavljeno:
 - Komandiru graničnog prelaza
 - Kabinetu saveznog sekretara

SEKRETAR ZA
 UNUTRAŠNJE POSLOVE,
 Branislav
[Signature]

⁴ »Varčuj s strelivom!«